

MVU iekļaušana standartizācijā

Kā uzņēmēju asociācijas un standartizācijas organizācijas var palīdzēt palielināt mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) informētību par standartiem, sniegt informāciju un veicināt to dalību standartizācijas procesā.

Standarti atvieglo dzīvi uzņēmumiem un patērētājiem, kā arī padara to drošāku. Tie nodrošina, lai uzlabotu savu darbību, aizsargātu patērētāju un darbinieku veselību un drošību, rūpētos par vidi un nodrošinātu uzņēmumu atbilstību likumiem un noteikumiem.

Standarti veicina jaunu tehnoloģiju un inovāciju ieviešanu, nodrošina dažādu uzņēmumu piegādāto produktu, sastāvdaļu un pakalpojumu savstarpēju savietojamību.

Turklāt standarti palīdz apgūt tirgu, ļaujot klientiem salīdzināt dažādu piegādātāju piedāvājumus, tādējādi atvieglojot mazākiem un jaunākiem uzņēmumiem konkurenci ar pieredzējušiem uzņēmumiem.

Eiropas līmenī vispārēji standarti tiek izstrādāti dažādiem produktu un pakalpojumu veidiem, aptverot plašu sektoru loku. Piemēram, ķīmiskie produkti, celtniecība, enerģija, pārtika, veselība un drošība, sadzīves tehnika, informācijas tehnoloģijas, mašīnbūve, telekomunikācijas un transports.

Mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) ir uzņēmumi, kuros darbinieku skaits nepārsniedz 250 darbiniekus. Tie veido 98% no visiem uzņēmumiem Eiropā, un tajos strādā vairāk nekā 90 miljoni cilvēku visā ES. Tomēr neraugoties uz to MVU ir mazāk iesaistīti standartu izstrādē nekā lielie uzņēmumi.

Lai nodrošinātu standartu atbilstību mazāku uzņēmumu vajadzībām, ir nepieciešams, lai MVU būtu informēti par darbībām standartizācijas jomā, un to intereses standartu izstrādes, sagatavošanas un pārskatīšanas procesā būtu atbilstoši pārstāvētas. Svarīgus uzdevumus veic gan standartizācijas organizācijas, gan uzņēmēju asociācijas¹ – it īpaši tās, kuras pārstāv MVU.

Šajā publikācijā aplūkoti ieteikumi, kā uzņēmēju asociācijas un standartizācijas organizācijas var kopīgi strādāt gan valsts, gan Eiropas līmenī, lai padarītu standartizācijas procesu labāk izprotamu un pieejamu MVU.

Šie ieteikumi balstās uz vairāku Eiropas valstu labas prakses piemēriem.

1. Šajā kontekstā «uzņēmēju asociācijas» ir organizācijas uz dalības pamata, kas apkalpo un pārstāv privātu uzņēmumus, t.sk. mazos un vidējos uzņēmumus.

Eiropas Komisija
Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts

Standartizācijas pieejamība maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU): 10 lietas, kuras var īstenot uzņēmēju asociācijas un standartizācijas organizācijas

1 Nodibināt veiksmīgu komunikāciju starp standartizācijas organizācijām un uzņēmēju asociācijām, kuras pārstāv MVU.

Pastāvīga informācijas apmaiņa ir nepieciešama, lai uzņēmēju asociācijas būtu informētas par standartiem un darbībām standartizācijas jomā, kas varētu attiekties uz to biedriem. Vienlaikus ir svarīgi, lai standartizācijas organizācijas būtu informētas par katrā sektorā strādājošo uzņēmumu vajadzībām un problēmām. Uzņēmēju asociācijām valsts līmenī jācenšas regulāri sazināties ar nacionālās standartizācijas organizācijas personu (-ām), kura(-s) atbild par interesējošām jomām. Tāpat arī uzņēmēju asociācijām Eiropas līmenī regulāri jāsaazinās ar attiecīgo (-ajām) personu(-ām) Eiropas standartizācijas organizācijās (CEN, CENELEC un/vai ETSI).

2 Nodibināt forumus regulāram dialogam starp standartizācijas organizācijām un uzņēmēju asociācijām, kuras pārstāv MVU.

Vairākās nacionālajās standartizācijas organizācijās jau darbojas īpašas komitejas vai darba grupas, kuru uzdevums ir apzināt MVU vajadzības un problēmas, kā arī nodrošināt to ieviešanu, īstenojot esošās un/vai nākotnes standartizācijas darbības.

Šādi forumi ir lietderīgi, lai uzturētu pastāvīgu dialogu ar uzņēmēju asociācijām, kuras pārstāv MVU, dalītos informācijā par jaunākajiem un paredzētajiem pasākumiem dažādos sektoros un risinātu horizontālos jautājumus, kuri attiecas uz vairāk nekā vienu sektoru. Forumi ir visefektīvākie, ja šāda saskarsme notiek regulāri.

3 Koordinēt informācijas apkopošanu un apmaiņu par standartiem un standartizācijas aktivitātēm.

Katrā uzņēmēju asociācijā ir nepieciešams rūpīgi sekot līdzi aktualitātēm standartizācijas jomā, kuras varētu interesēt tās biedrus, un koordinēt asociācijas, kā arī to biedru dalību standartizācijas procesā.

Daudzās uzņēmēju asociācijās ir īpašas komitejas, kuras atbild par šo funkciju īstenošanu un nodrošina attiecīgās informācijas sniegšanu to biedriem. Tas ir īpaši vērtīgi MVU, kuri lielākoties nespēj sekot līdzi uzņēmējdarbību ietekmējošām aktualitātēm standartizācijas jomā.

4 Nodrošināt, lai tiktu ņemtas vērā MVU vajadzības un intereses.

Standartizācijas procesā parasti var iesaistīties visas ieinteresētās puses, kuras vēlas piedalīties. Tomēr daudziem mazajiem uzņēmumiem nav iespēju un/vai resursu, lai aktīvi (vai pat pasīvi) piedalītos standartizācijā. Tādēļ uzņēmēju asociācijām ir svarīga loma to biedru interešu pārstāvēšanai standartu izstrādes, sagatavošanas un pārskatīšanas procesā gan nacionālajā, gan Eiropas vai starptautiskajā līmenī.

5 Nodrošināt attiecīgo informāciju katras valsts valodā(-ās).

Izmaksu dēļ nacionālās standartizācijas organizācijas ne vienmēr var nodrošināt visu standartu pieejamību valsts oficiālajā valodā(-s). Uzņēmēju asociācijas var palīdzēt, sniedzot saviem biedriem informāciju par standartiem un aktualitātēm standartizācijas jomā, kā arī identificējot prioritāri tulkojamus standartus.

6 Organizēt attiecīgas mācības maziem un vidējiem uzņēmumiem.

Standartizācijas organizācijas rīko dažādus izglītojošus pasākumus, seminārus un praktiskās nodarbības sadarbībā ar uzņēmēju asociācijām vietējā, reģionālā, nacionālā un Eiropas līmenī. Šīs mācības MVU strādājošajiem vadītājiem un speciālistiem sniedz vērtīgas iespējas iegūt informāciju par standartiem un standartizāciju. Tās var būt saistītas ar konkrētām tēmām, kuras interesē tieši MVU vai noteiktā sektorā strādājošus uzņēmumus.

7 Sagatavot norādījumus, lai informētu uzņēmumus par to, kā izmantot un ieviest standartus.

Daudzas uzņēmēju asociācijas un nozaru organizācijas gatavo un publicē norādījumus, lai informētu savus biedrus par attiecīgajiem standartiem, to pielietošanas priekšrocībām un ieviešanu praksē. Šādi norādījumi ir ļoti noderīgi MVU, it īpaši, ja tie izstrādāti, ievērojot noteiktā jomā strādājošu uzņēmumu vajadzības. Tie palīdz vispārīgi paplašināt zināšanas un izpratni par standartiem un standartizāciju.

8 Izstrādāt tiešsaistes rīkus, lai MVU varētu piekļūt informācijai par standartiem.

Standartizācijas organizācijas izmanto tīmekli, lai uzņēmumi varētu vieglāk atrast informāciju par standartiem. Tiešsaistes rīki var sniegt MVU iespēju iepazīties ar plānotajām un esošajām standartizācijas aktualitātēm, kā arī tiešsaistē piedalīties standartu projektu izstrādē. Uzņēmēju asociācijām būtu nepieciešams nodrošināt, lai to biedri būtu informēti par esošajiem rīkiem un veidu, kā tos var vislietderīgāk izmantot.

9 Sniegt padomu un eksperta viedokli atbilstoši MVU vajadzībām.

Uzņēmēju asociācijas sniedz saviem biedriem informāciju un vadlīnijas visos ar standartiem un standartizāciju saistītajos jautājumos. Tās ieņem nozīmīgu vietu konkrētu jautājumu risināšanā un nodrošina saikni starp atsevišķiem uzņēmumiem un standartizācijas organizācijām. Uzņēmēju asociācijas ir atbalsts sevišķi mazajiem uzņēmumiem, kuri saņem no tām precīzas atbildes un atbilstošu padomu.

10 Piedāvāt standartu krājumus, kas attiecas uz noteiktu sektoru MVU.

Standartizācijas organizācijas var sadarboties ar uzņēmēju asociācijām, lai piedāvātu pakalpojumus: standartu krājumus, abonēšanu u.c., kas izstrādāti atbilstoši MVU vajadzībām un atvieglotu to iegādi. Lietotājam draudzīgi formāti, tādi kā kabatas izmēra rokasgrāmatas, var padarīt standartus pieejamākus.

Eiropas standarti paver vienotu tirgu uzņēmējdarbībā

Standartiem piemīt īpaši nozīmīga loma Eiropas vienotajā tirgū (t.sk. Eiropas Ekonomiskajā zonā), kas aptver visas Eiropas Savienības dalībvalstis, kā arī virkni kaimiņvalstu. Lai vienotais tirgus varētu efektīvi darboties, standartiem jābūt harmonizētiem tā, lai produktus un pakalpojumus varētu pārdot un pirkt pāri robežām.

Eiropas standarti ir apzīmēti ar kodu „EN”. Tie ir atzīti visās 33 Eiropas valstīs, kurās pastāv pienākums atcelt visus nacionālos standartus, kuri nav savietojami ar EN. Tas nozīmē, ka visi komponenti, produkti vai pakalpojumi, kas atbilst attiecīgajiem Eiropas Savienības standartiem, ir atzīstami visās dalībvalstīs.

Trīs Eiropas standartizācijas organizāciju (ESO) kompetence un zināšanas ir atzītas par tādām, kādas ir nepieciešamas, lai izstrādātu Eiropas standartus (EN). Tās ir: CEN (European

Committee for Standardisation – Eiropas Standartizācijas komiteja); CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardisation – Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja); un ETSI (European Telecommunications Standards Institute – Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts).

Eiropas standarti (EN) ir izstrādāti savstarpējā sadarbībā starp uzņēmumu un nozares speciālistu nominētajiem tehniskajiem ekspertiem, pētniecības institūtiem, patērētāju un vides organizācijām, kā arī citām sabiedriskajām ieinteresētajām pusēm. CEN un CENELEC šie standarti ir pieņemti balsojot, iesaistot nacionālās standartizācijas organizācijas. Latvijā šī organizācija ir Latvijas Standarts (LVS)

Šī publikācija ir sagatavota kā

MVU standartizācijas rīka (SMEST) projekta daļa

Plašāku informāciju par šo projektu skatiet vietnē: www.smest.eu

SMEST partneri Eiropā

CEN – Eiropas Standartizācijas komiteja

**CENELEC – Eiropas Elektrotehnikas
standartizācijas komiteja**

www.cencenelec.eu

Eiropas Komisija – Uzņēmējdarbības ĢD

[http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/
index_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_en.htm)

Skatiet arī Eiropas Mazo uzņēmumu portālu

[http://ec.europa.eu/small-business/
index_en.htm](http://ec.europa.eu/small-business/index_en.htm)

EFTA – Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija

www.efta.int

**NORMAPME – Eiropas Amatniecības,
tirdzniecības un mazo un vidējo uzņēmumu
standartizācijas birojs**

www.normapme.eu

Nacionālā standartizācijas organizācija Latvijā

Latvijas Standarts - LVS
www.lvs.lv